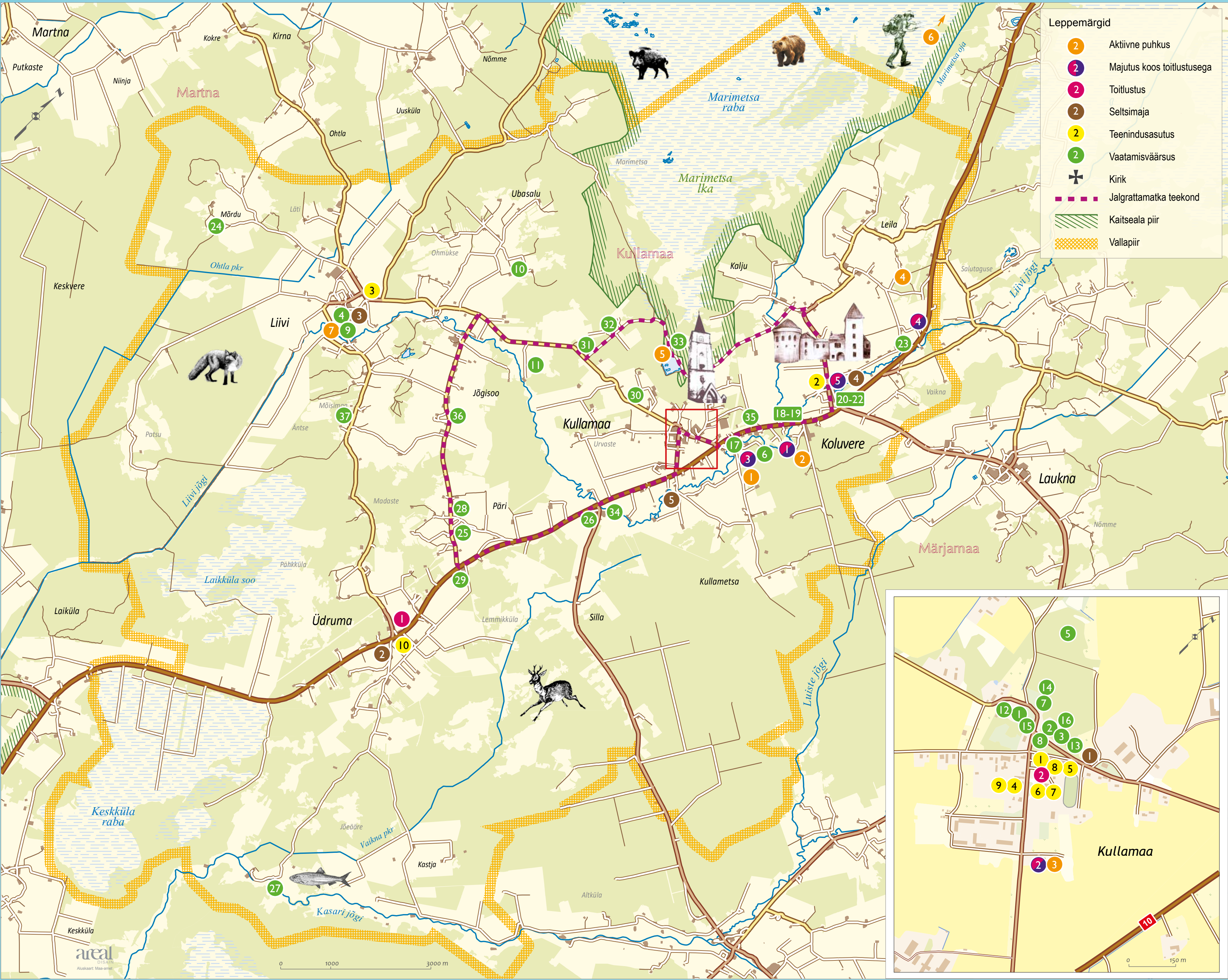

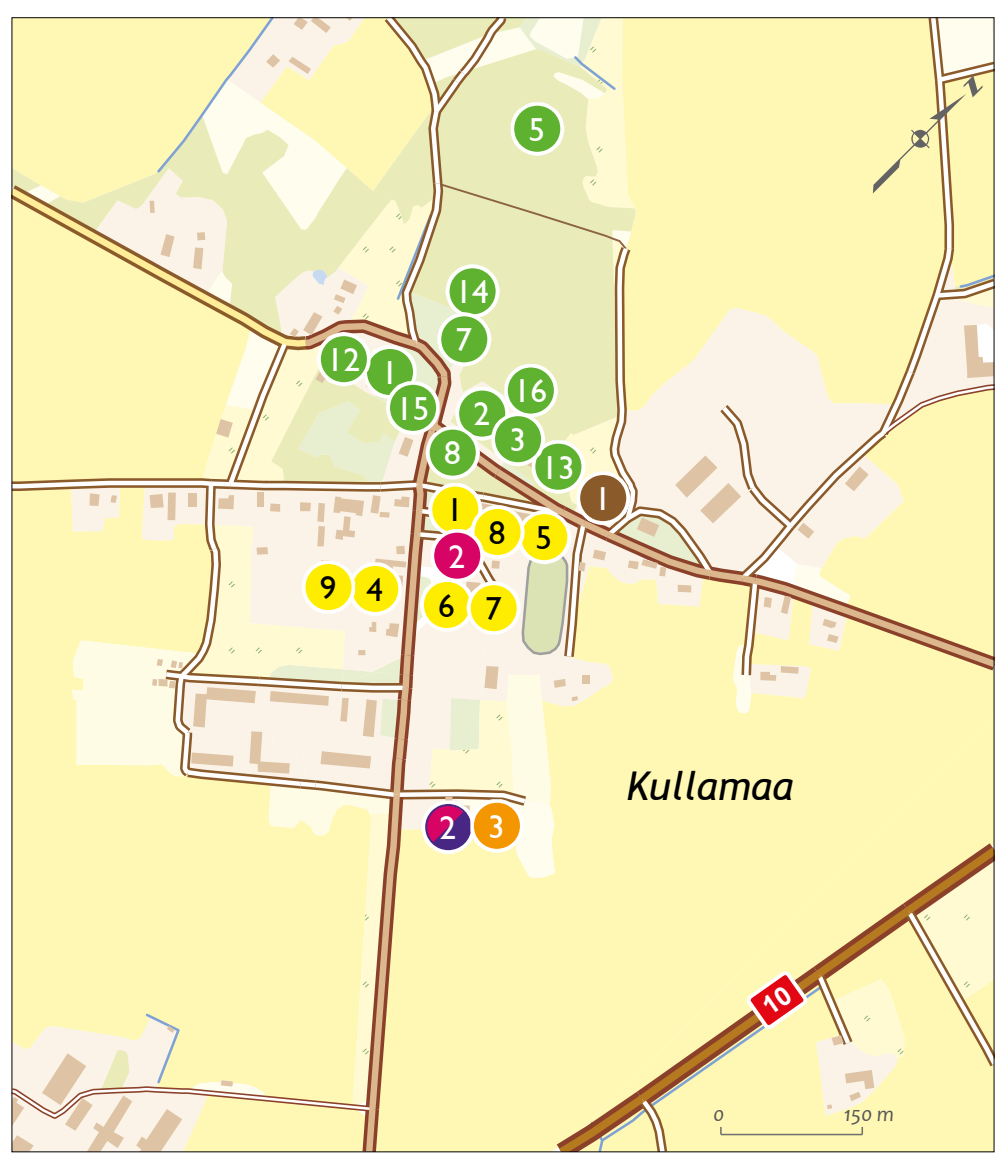
Kas teadsid et...

- ... Kullamaa **Püha Johannese kiriku** arvatav ehitamise aeg jääb 13. sajandi lõpukümnenditesse.
- ... Kullamaa **Muustika Selts** oli esimene Eesti selts Läänemaal, mis asutati 1884. aastal.
- ... Kullamaad on esmakordselt kirjalikult mainitud **1236. aastal**.
- ... Teise maailmasõja ajal hoiti Liivi koolimajas varjul **Tartu Ülikooli raamatukogu raamatuid**. Praegu asub hoones raamatukogu, avalik interneti kasutamise punkt ja ajalootuba.
- ... **Übasalu hiekkivi** on Kullamaa kihelkonna suurim ohvrikivi.
- ... Kullamaa asub **Tallinnast 83 kilomeetri** ja maakonnakeskusest Haapsalust 45 kilomeetri kaugusel.
- ... Kullamaa kihikusse maeti 1788. aastal Koluvere lossis salapäraselt surnud Wittenbergi printsessi **Auguste Frederike Caroline Luise**.
- ... Hõbeväärne hoone oli **Läänemaa suurim**.
- ... Kullamaa kihikuaas asub Eesti **vanim dateeritud ratasrist** „Sitta Kõõp Mats“ (1621).
- ... 1902. aastal pidutas tollane riigivanem **Jaan Teemant** Kullamaale tulla, mida meenutab nüüd mälestuskivi.
- ... Kullamaa kihelkond on **Läänemaa suurim kihelkond**.
- ... Kullamaalt pärineb üks vanimaid eestikeelseid tekste- **Kullamaa kirkikiri** (aastast 1529).
- ... Kullamaa jõe ääres paiknes **pronksiaegne asulakoht**.
- ... Põhise handseleu alguseks loetakse aastat 1851, kui Päril mõisa ohrdri alustas tööd **esimene vallakool**.
- ... Kullamaa on olnud **1226. aastal paavstiriigi** pealinn.

KULLAMAA

- Majutus • Toitlustus • Vaatamisväärsused •
Aktiivne puhkus • Seltsimajad •
Teenindusasutused

Avastusretk Kullamaal!

Sitta Kodt Matz

Oli mees nimega Mats, kes korjas hobuse sitta, millega väetas ta oma põldu. Tänu sellele sai ta rikkaks ja siis ta kinkis Kullamaa kirikule kroonlühtri. Selle tulemusena maeti ta kiriku aeda ja tema hauatähiseks on rõngasrist.

Sellest tulenevalt on tema nimi Sitta Kodt Matz.

Rudolf Tobias

Rudolf Tobiasi noorus-põlveaastad möödusid Kullamaal ja kes nüüd on maetud oma isa ja ema kõrvale. Ta oli muusikaliste suurvormide esmalooja Eestis ja omandas rahvusvahelise kuulsuse Berliini Muusikaakadeemia professorina.

Koluvere loss-vesilinnus

13. saj pärineb Koluvere loss-vesilinnus, mis on olnud nii Saare-Lääne piiskopi üks residentse kui ka Venemaa tsaarisu-guvõsa kasutuses. Siin on asunud poiste kasvatusasutus ja hooldekodu. Täna on lossis restoran ja saunakompleks, lossi ümbritseb imeilus park.

MAJUTUS & TOITLUSTUS

1 Karukoobas, Kullamaa jahiloss
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 505 6451
www.karukoobas.ee
📍 40

2 Paepealse turismitalu
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 506 3960
www.paepealse.ee
📍 22

3 Kullamaa Puhkekeskus
Kullametsa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5515, +372 520 6438
www.kupuke.ee
📍 20

4 Altmäe talu
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 5332 1519
📍 6

5 Koluvere lossi restoran
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa
www.koluvereloss.com
📍 7 60

Kullamaa kirik ja Rohumägi

Kullamaa vanim ehitis on 13. sajandist pärit kirik. Kirikuaia kõrval on Rohumägi – 2000 m² pindalaga muistsete eestlaste linnamägi (11.-12. saj)

Marimetsa raba

Marimetsa looduskaitseala ehk marimetsa raba 9 km pikkune edasi-tagasi rada annab hea võimaluse tutvuda erinevate elupaikadega: raja algusosas olev pinnastee kulgeb mööda metsasihti, hiljem heinamaal, seejärel kuusikus piki Marimetsa oja kallast ning jõuab üle Kureselja mäe rabaservale. Sealt algav laudtee viib läbi kõrg-, siirde- ja madalsoo laugasteni välja.

Vabadussõja mälestussammas

Esmane mälestussammas püstitati 1926. aastal. Eesti vabadussõjas 1918–1920 langenud Mälestussamba taastamise algatajaks oli Kullamaa Muinsuskaitse Selts. Projekti autor arhitekt Allan Murdmaa, kivitöö teostaja "Dolokivi" V. Saia juhendamisel.

Taasavamine 30. septembril 1989. Asukoht algsest erinev, endise pastoraadi ja kiriku vahelisel alal.

TOITLUSTUS

1 Amanda Puhvet
Üdruma küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 472 9044
📍 50

2 Päri Pubi
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 475 5477, +372 507 9377

TEENINDUSASUTUSED

1 Kullamaa kauplus
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5758
www.coop.ee
Avatud: E-L 9-19, P 10-17

2 Koluvere kauplus
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5762
www.coop.ee
Avatud: E-R 10-18, L-P 10-15

3 Liivi kauplus
Liivi küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 476 4144
www.coop.ee
Avatud: E-R 10-18, L-P 10-15

4 Kullamaa Raamatukogu
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5756
www.kullamaa.ee
Avatud: E, T, N 10-16, K 11-18, R 10-15

5 Kullamaa Vallavalitsus
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 472 4760, +372 517 1750
www.kullamaa.ee
info@kullamaa.ee
Avatud: E-R 8:30-17:00

6 Kullamaa Keskool
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5754
www.kullamaa.edu.ee
kullamaakk@hot.ee, keskkool@kullamaa.ee

7 Kullamaa lasteaed
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5757
lasteaed@kullamaa.ee
Avatud: 7:00-18:30

8 Kullamaa kultuurimaja ja galerii
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 5349 6691
www.kullamaa.ee
kultuurimaja@kullamaa.ee

9 Kullamaa arstipunkt ja hambaarst
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
Perearstikeskus:
+372 477 5528
Avatud: E, T, N, R 9-14; K 14-18

Hambaarst:
+372 5696 8481
Avatud: N 10:30-17:30
www.kullamaa.ee
goldenbeck@kullamaa.ee

10 Üdruma Autoteenindus - Reimu-Einari OÜ
Üdruma küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 472 9262, +372 524 2187
www.reinueinari.ee
info@reinueinari.ee
Avatud: E-R 8-17

SELTSIMAJAD

1 Kullamaa käsitöömaja
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 525 7347

2 Üdruma seltsimaja
Üdruma küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 524 2319
www.udruma.ee
seltsimaja@udruma.ee

3 Liivi seltsimaja
Liivi küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 5648 8302

4 Koluvere seltsimaja
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 518 9052

5 Kullametsa seltsimaja
Kullametsa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 514 9704
www.kullametsa.ee
kullametsa@kullamaa.ee

AKTIIVNE PUHKUS

1 Kullamaa viburada
Kullametsa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 477 5515, +372 520 6438
www.kupuke.ee

2 Karukoobas, Kullamaa jahiloss
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 505 6451
www.karukoobas.ee

3 Paepealse turismitalu
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 506 3960
www.paepealse.ee

4 Kullamaa jahionn (kullamaa jahi ja kalameeste selts)
Koluvere küla, Kullamaa vald, Läänemaa

5 Kullamaa järv

6 Marimetsa matkarada

7 Liivi paisjärv

VAATAMISVÄÄRSUSED

1 Kullamaa kihelkonna muuseum
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 5349 6691

2 Kullamaa Kirik
Kullamaa küla, Kullamaa vald, Läänemaa
+372 553 0045
www.kullamaakogudus.edicy.co

Iseloomulik Lääne-Eesti sakraalhoone, mille üksikelementides on erandikult kasutatud tellist. Kullamaa kirik valmis algsel kujul arvatavasti 13. sajandi lõpukümnel või ühelöövilise hoonena, millel puudusid iseseisev koor kui ka torn. Võlviti tõenäoliselt 14. sajandil. 1752. aastal ehitati käärkamber, 1774. aastal mõlemale külgedele tugipiilarid, mis 1777 kaeti laudadega. 1865. a. ehitati hulknurkne koorilõpmik ja 1870. a. uus neogooti torn. Kogu hoone sai seega neogooti üldilme.

3 Sitta Kodt Matz

Sitta Kodt Matz oli Eestimaa talupoeg, kes maeti Kullamaa kiriku juurde. Tema hauale püstitati rõngasrist, mida peetakse Eesti vanimaks säilinud dateeringuga rõngasristiks

4 Liivi kool

Ajaloolise Liivi koolihoone seinal on mälestustahvlid sinsetele silmapaistvatele haridusjuhtidele Johannes Tuisle ja Valdek Toomingule. Nüüd on siin rikkalike kogudega muuseumituba ja tegutseb külaselts.

5 Rohumägi (linnamägi)

Krahv Leon von Buxhövdén lasi 1896. aastal rajada männikultuuri Rohumäele, kuna kartis et tuuled puhuvad lahtise liiva mõisa põldudele.

6 Kullamaa arboretum dendropark
Kullametsa küla, Kullamaa vald, Läänemaa

Kullamaa arboretum kujutab endast introdutseeritud ja kodumaistest liikidest arboretumi. Huviorbisid on metsanduslik ning maastikuhooldusealne katse- ja uurimistöo, vastavate näidisalade ja looduse õpperadade rajamine.

7 Kuulsuste kivid

Kuulsuste kivid on Karl Bleimann, Riedrich Ludwig von MAYDELL, Gurstav Reinhold HIRSCH, Alexander LIWENTAAL, Ulrich Brasche.

8 Rudolf Tobiasi pink ja kivi

Mälestuskivi Rudolf Tobiaselle Kullamaa Ausamba aias avati helilooja 100. sünniaastapäeva puhul.

9 Liivi Ohvriallikas „Silmaallikas“

Liivi ohvriallikas, „Silmaallikas“ – Liivi mõisast mõnisada meetrit eemal tee ääres jõeluhas seisab kogukas kuhjataoline kivi raldtekstiga, millest võib välja lugeda nime Hinke Live ja aastaarvu 1389.

10 Ubasalu Ohvrikivi

Kullamaa kihelkonna suurim ohvrikivi, ka ohvrikirik, kirikukivi. Kivi asub Ubasalu külas talumaal.

11 Iideva ohvrikivi

Asub endise Iideva talu põllul, talust 250 m loode pool. Kivi jääb Jõgisoo-Kullamaa maanteest 500 m kagu poole, Iideva talu viivast teest kirdesse.

Muistis asub kõrgel lagedal põllumaal ja kujutab endast ovaalse, lõuna suunas veidi teravneva põhiplaaniga kumera pealispinnauga raudkivi. Kivi pikkus NS suunas on 4,1 m, laius 3,6 m, kõrgus 2,2 m ja suurim ümbermõõt maapinna lähedalt 13 m. Kunstlike lohukesi kivil pole, küll aga on kunagi ammu välja murdunud osa kivi pealispinna kesk- ja läänepoolses osas. Kivist ida pool kasvab toomingas. Kivist lõuna poole on istutatud noored tammed.

12 Kullamaa pastoraadi saun

Ehitatud 19. sajandi keskel.

13 Kullamaa kirikuaias kabel

Krohvitud paekiviehitis ca 11 x 5 x 6,5 m, savikivist kelpakusega. Kabeli põhjaküljel kaks kahepoolsete ustega suletavat sissepääsu. Neist vasakpoolne viib matusetaluste läbiviimiseks kohandatud ruumi, parempoolne abiruumi. Samal küljel olnud kahest aknaavast vasakpoolne kinni müüritud, parempoolsesse paigaldatud vitraaž (2002. a.).

14 Kullama Helilooja Rudolf Tobiasi haud

Tobiasi perekonna hauaplats. Rudolf Tobiasi põrm maeti siia ümber Berliini Wilmersdorfi kalmistult.

15 Kullamaa Vabadussõja mälestussammas

1918-1920 vabadussõjas langenutele Mälestussammas.

16 Kullama kalmistu

Kullamaa kalmistule on püstitatud mitmeid haruldasi ja kunstipäraseid hauamärke ja – sambaid, mis tähistavad Kullamaal tegutsenud ühiskonnategelaste matmispaiku. Kuulsamad inimesed, kes siia on maetud - Karl Tulmin, Jaan Veidermann, Auguste Caroline Friederice, krahv Paul von Sievers, Aare Laanemets, Osvald Lepalaane, Peeter Malein, Rudolf tobiasi haud, Friedrich Ludwig von Maydell, Heinrich Göseken, Heinrich Gutsleff, Hans Habermann, Viktor Topper, Hans Mildebrath, Valdemar Väli, Heinrich Anniko, Otto Wilhelm Essen, senaator Stackelberg, Karl Bleimann.

17 Kullamaa vesiveski

Kullamaal oli veski juba vähemalt 16. sajadi alguses. Sellestki hoonest, mis on ehitatud 18. sajandil, on tulnud leib paljude põlvkondade jaoks.

18 Koluvere: Jõgeva kõrtsi kivisild 1 ja 2

Kolureses ja selle ümbruses on viis võimsat paekivist laotud võlvitud silda. Mõnede andmete järgi on need ehitatud ajavahemikul 1811–1840.

19 Jõgeva kõrtsihoone

Jõgeva kõrtsi varemed. Siin toimusid kuulsad Koluvere laadad. Ka kultuurilooliselt on Jõgeva kõrts tähtis. Siin otsustati Kullamaa Muusika Seltsi loomine ja müüdi habemeid pllide ostmiseks.

20 Koluvere mõisapark

Koluvere looduskaitsealuse pargi ehteks on toskaana orderis sammastega paviljon. Koluvere pargi lossisaare jämedaaima tamme ümbermõõt on 6 meetrit. Tema on näinud ilmselt Liivi sõja sündmusi siin Koluveres.

21 Koluvere mõisa turbiinihoone

Koluvere lossi kaitsva paisjärve tammi vahetorn. Siin on olnud ka kohalik elektrijaam.

22 Koluvere koera monument

Monument pärineb arvatavasti 19. sajandist. Paekiviskulptuur. Koera pead kujutav skulptuur massiivsel risttahukakujulisel postamendil, soklosa kolmeastmeline. Samba taustaks massiivne ümkaarse niššiga paekivisein.

23 Vaikna mõisasil

Ehitatud 19. sajandi II poolel. Ühesildeline 26 m pikkune lamedad 6,3 m avaga paekivist laotud sild, millel on madal kiviparapett.

24 Mõrdu küla kivi

25 Päri küla kivi

Päri sai nime mõisnik Bergi järgi. Varasem eestikeelne nimi võis olla katkutaguse või katkupaalse (katkupaalne ehk väga kivine ja viljatu maa).

26 Silla kooli kivi

Silla kool tegutses aastatel 1909 kuni 1966.

27 Laastre vesiveski/pais

Laastre jõgi algab Hagudi külast 10 km loode pool ja suubub Matsalu lahte, jõe pikkus on 112 km, valgala 3210 km². Jõel on suur lehviku kujuline valgala ja mitu suurt lisajõge. Tähtsarnad lisajõed on Vardi jõgi, Konna-veski oja, Luiste, Vigala ja Tuudi jõgi

28 Päri mõisahoone

Päri mõisahoone – põlispuud varjavad Päri mõisa peahoonet romantilisi varemeid. Mõisa keldris hakkas 1851. aastal tööle esimene vallakool siinkandis.

29 Turpla postijaama kõrts

Turpla postijaama kõrts – algul oli see Päri mõisa abimõis, Päri mõisa sepikeoda. Hiljem postijaam, kus oli trahter ja öömaja.

30 Vetravila

31 Riiumets

Aru kõrtsis said tihti kokku Kullamaa, Liivi ja Jõgisoo mõisate mehed. Siis läks ikka ärplemiseks ja kakluseks ka. Kõrtsmik ajas mehed alati välja, kõrtsis ei tohi kakelda. Ümberringi olev mets saigi Riiumetsa nime. Teine rahvajutt räägib ka seda, et kuna see mets oli kahe mõisa, Kullamaa ja Liivi piiril, siis tulitsesid mõisnikud selle tüki pärast, kellele see kuulub. Võisid olla ju mõlemad lood tõesed.

32 Tammiku puisniit mälestuskiviga

Tammiku puisniit mälestuskiviga – Kullamaa ja Liivi vahelisel alal kulgeb ligi kümne kilomeetri pikkune ja kilomeetrialaune puisniitude riba.

33 Sajaharuline mänd

Sajaharuline mänd Liivamägedes on üks Kullamaa sümboleid.

34 Kullamaa Püha Nikolause kirik Silla külas

35 Savitõngi maalikunstnik Voldemar Väli sünnikoht

Savitõngi tellisevabriku korstna sokil on sepiskirni Kullamaalt pärlit maaliprofessorile Voldemar Väile. Tellisevabrik rajati 19. sajandi keskpaika.

36 Jõgisoo koolitoa kivi

Jõgisoo koolitoa kivi tähistab Jõgisool koolihoonide 170 aastapäeva. Kivi avati 16. detsembril 2006. aastal.

37 Ense koolikivi